

در چهارشنبه‌سوری مراقب طبیعت باشیم

شینا انصاری

چهارشنبه سوری؛ سنت نیک پدران ما سال‌هاست که از اصل خود برای بخشیدن سرخی و گرفتن زردی دور شده است. سور و حلاوت جشن چهارشنبه‌سوری با ابزار محترقه و آتشزای جدید به سوز ترسناک معرکه جنگ بدل شده است. مواد محترقه و منفجره، ترقه‌های جورواجور، فشفتی‌های رنگارنگ و آتش زدن لاستیک خودروها جایگزین پایکوبی و جشن، قاشق‌زنی و آتش نرم بوته‌های خشک شده‌اند. در این وانفسا طبیعت مهجور و مظلوم بیش از همیشه نیازمند توجه ماست. چهارشنبه‌سوری به سبک و سیاق کنونی چه بر سر محیط زیست و طبیعت سرزمین‌مان می‌آورد؟

آلودگی هوا؛ انفجار مواد محترقه باعث افزایش غلظت آلاینده‌های هوا می‌شود. پایش‌ها و بررسی‌هایی که طی سال‌های گذشته در این روز انجام شده بیانگر این است که غلظت آلاینده‌ها به ویژه ذرات معلق با قطر کوچک‌تر از دو و نیم میکرون (که به دلیل ریز بودن می‌توانند اثرات خطرناکی بر سلامتی انسان داشته باشد) در این روز افزایش پیدا می‌کند. این آلودگی برای همه افراد جامعه به ویژه گروه‌های حساس مانند کودکان، زنان باردار و افراد سالمند و دارای بیماری‌های قلبی و تنفسی اثرات مخرب‌تری دارد. از آنجا که متأسفانه طی سال‌های اخیر استفاده از مواد آتشزای غیرمتعارف و مواد محترقه شیمیایی افزایش پیدا کرده است، آتش گرفتن این مواد می‌تواند باعث انتشار آلاینده‌های شیمیایی و گازهای خطرناک آلاینده بشود که تاثیرات بسیار نامطلوبی را بر سلامت انسان و سایر موجودات زنده برجای می‌گذارد.

آلودگی صدا؛ سروصدای ناشی از انفجار مواد محترقه هم باعث آزار و اذیت انسان‌ها به خصوص افراد بیمار می‌شود و هم بر موجودات زنده‌ای که در محیط‌های شهری در جوار ما زندگی می‌کنند، عوارض منفی دارد. به عنوان مثال این صداها در مکانیسم رفتار طبیعی پرندگان ایجاد اختلال می‌کند و بعضاً آنها را فراری می‌دهد، فراری دادن پرندگان به این معنا نیست که آنها مجدداً به محل زندگی‌شان برمی‌گردند، در واقع این پرندگان با این صداها از محل زادآوری‌شان می‌گریزند، چون احساس ناامنی کرده و ممکن است آن منطقه را برای همیشه ترک کنند. نکته

مهم این است که زمان برای زادآوری حیات وحش از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است، مثلاً گونه‌ای پرنده در زمان فعلی قادر به تخمگذاری است؛ بنابراین اگر این فرصت از دست برود، به این معنی است که نسل جدیدی از پرنده در سال پیشرو وجود نخواهد داشت. البته فقط پرندگان، قربانیان آلودگی‌های صوتی چهارشنبه‌های آخر سال نیستند. گربه‌ها و سگ‌ها هم در این میان آسیب‌های فراوانی می‌بینند. قوه شنوایی حیوانات به خصوص سگ و گربه به مراتب قوی‌تر از انسان‌هاست. بنابراین صدای وحشتناک ترقه برای این حیوانات به مراتب بیشتر از انسان‌ها آزاردهنده و آسیب‌زا است.

آلودگی نوری؛ استفاده از مواد آتشرایی که تولید نور شدید می‌کنند، می‌تواند اثرات غیرقابل جبرانی بر سیستم عصبی موجودات زنده داشته باشد. معیوب کردن سیکل خواب گونه‌های جانوری یکی از پیامدهای نور مصنوعی مواد محترقه است.

آتش زدن لاستیک‌ها با انتشار آلاینده‌های آلی پایدار؛ یکی از خطرناک‌ترین گازهای آلاینده دی‌اکسیدها و فوران‌ها هستند که با اثر سرطان‌زایی بالا از آتش زدن ضایعات به خصوص لاستیک‌ها ایجاد می‌شود. این گازها از سمی‌ترین آلاینده‌های محیط زیست هستند. بنابراین برای حفظ سلامت خود در چهارشنبه‌سوری از آتش زدن لاستیک‌ها و ضایعات پلاستیکی جداً خودداری کنیم. اختلال در مسیر مهاجرت پرندگان؛ تهران و بسیاری از شهرهای کشورمان از کریدورهای عبوری پرندگان مهاجر هستند و این روزها دقیقاً زمانی است که خیلی از پرندگان در حال مهاجرت بهاره از عرض‌های جنوبی به سمت عرض‌های شمالی پرواز می‌کنند و آلودگی صدا و نور باعث اختلال در روند طبیعی حرکت این پرندگان می‌شود.

تقارن زمانی جشن چهارشنبه‌سوری با بیداری طبیعت؛ پدران ما بسیار داهیان‌ه این هم‌زمانی را جشن می‌گرفتند، زمانی که طبیعت در حال بیدار شدن است و درختان جوانه می‌زنند و پرندگان تخمگذاری و پستانداران زادوولد می‌کنند. واضح است که جشن باستانی نیاکان ما هرگز موجب مرگ و نابودی موجودات زنده نمی‌شد.

پس چه کنیم که این جشن باستانی بر مدار سنت پدران ما بازگردد؟ بیاییم در حد توان، خسارت‌های محیط زیستی چهارشنبه‌سوری را کاهش دهیم، به جای استفاده از مواد آتشرایی نوظهور، ایجاد سروصداهای رعب‌آور و استفاده بی‌محابا از مواد منفجره به رسم و سنت دیرین، چهارشنبه‌سوری را با حفظ طبیعت و آموزه‌های محیط زیستی همراه کنیم. به جای شکستن تنه و شاخ و برگ درختان برای آتش زدن، نهالی بکاریم و مراقب سلامت خانواده، همسایگان و موجودات زنده‌ای که در جوار ما زندگی می‌کنند، باشیم.

منبع: روزنامه اعتماد 23 اسفند 1400 خورشیدی